

Datum: 2025-02-05

Ärendenummer: SLK-2024-01038

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: Ju.L4@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ju2024/02233

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Justitiedepartementet - Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (DS 2024:24)

Göteborgs Stad ser positivt på förslagen i sin helhet. Registerkontroller kan motverka risken för infiltration i stadens verksamheter men behöver vägas mot det intrång i den personliga integriteten som det innebär. På förhand identifierade befattningar som kontrolleras systematiskt vid rekrytering minskar risken för godtycklighet och potentiell diskriminering i rekryteringsprocessen. Sammanfattningsvis bedöms förslagen leda till en ökad säkerhet och på lång sikt ett stärkt förtroende hos medborgarna genom att minimera riskerna för brott och missförhållanden inom kommunal verksamhet.

Det finns idag flera regelverk som medger registerkontroll som ett led i att skydda vissa särskilt skyddsvärda grupper som till exempel barn. Det skyddsvärde och den utsatthet som gäller barn kan enligt utredningen även göra sig gällande i fråga om äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Den nu föreslagna registerkontrollen bedöms vara en del i att skydda de brukare som kommunen ansvarar för och kan bidra till att upprätthålla allmänhetens och anhörigas förtroende för verksamheten. Göteborgs Stad hade dock gärna sett att registerkontroller kopplat till rekrytering för insatser i hemmet för äldre och personer med funktionsnedsättning hade gjorts obligatoriska, och inte fakultativa som förslaget gör gällande. Det bedöms öka förutsättningen för likvärdiga bedömningar kring lämplighet både mellan olika kommuner och mellan kommunala verksamheter i samma kommun.

Vad gäller förslaget att registerkontroller även ska gälla misstankeregister behöver risken att sätta en viktig rättsprincip ur spel, som handlar om att en person är oskyldig tills motsatsen är bevisad, beaktas. Denna princip är grundläggande i en rättsstat. Att stå åtalad kan i detta hänseende leda till att individen blir utan anställning även om denne senare visas vara oskyldig. Det är avgörande att utredningens förslag noga beaktar risken att en person som misstänks för ett brott denne senare inte anses skyldig till blir utan anställning på felaktiga grunder och vilka konsekvenser detta innebär för såväl den enskilde arbetssökande som arbetsgivare. Samtidigt kan förslaget, om det är väl avvägt, minska risken att anställa personer som står åtalade för den typen av brott som kan innebära en direkt fara för brukares säkerhet och/eller för verksamheten. Att enbart efterfråga uppgifter ur belastningsregistret har visat sig vara otillräckligt i rekryteringsprocessen och har lett till att personer som senare dömts för brott som är oförenliga med anställningen fått anställning i Göteborgs Stad.

Göteborgs Stad vill framhålla att förslaget gällande registerkontroller avseende kritiska tjänster kan få indirekta ekonomiska konsekvenser genom att rekryteringsprocesser kan komma att förlängas.

Dels tar själva registerkontrollen hos säkerhetspolisen relativt lång tid att genomföra, dels kan sökanden som erbjuds anställning men som behöver avvakta en längre tids prövning komma att välja anställning hos andra arbetsgivare där samma prövning inte är aktuell. Det kan leda till förseningar i tillsättningar och i vissa fall ökade kostnader för kommunerna, något som i förlängningen kan komma att påverka kommunens förmåga att leverera tjänster effektivt. Göteborgs Stad vill därför särskilt understryka vikten av att staten säkerställer att ett ökande antal ärenden om registerutdrag från säkerhetspolisen inte leder till ökade väntetider för kommunala verksamheter.

Vad gäller kritiska befattningar ser Göteborgs Stad även att det finns en risk att definitionen kan vara något snäv. Konsulter eller anställda vid bemanningsföretag bör kunna omfattas. Många befattningar inom exempelvis socialtjänsten hanterar beslut om bidrag och ersättningar vilket kan utgöra intresse för otillåten påverkan och infiltration. Utifrån utredningens beskrivning av kritiska befattningar är det oklart om sådana befattningar skulle omfattas av registerutdrag.

För att öka kunskapen och likvärdigheten i och mellan kommuner, är det enligt Göteborgs Stads uppfattning önskvärt att relevanta myndigheter för i uppdrag att skapa vägledning och sprida kunskap om otillåten påverkan kopplat till kritiska tjänster i kommunerna. Brottsförebyggande rådet (Brå) har omfattande kunskap och erfarenhet av att arbeta med dessa frågor. Brå har tagit fram flera rapporter om infiltration och otillåten påverkan och har även i uppdrag att studera systemhotande aktörer. De har även fått i uppdrag av regeringen att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet, och ska stärka myndigheternas arbete på området. Brå har också ett pågående regeringsuppdrag tillsammans med Statskontoret att stödja arbetet mot otillåten påverkan i offentlig förvaltning, inklusive kommunerna. Genom att till exempel ge Brå ett sådant uppdrag kan man säkerställa att kommunerna får tillgång till behovsanpassade och praktisknära stödinsatser. Detta skulle bidra till att öka kunskapen och förbättra förmågan att hantera otillåten påverkan i samband med kritiska tjänster.

Göteborgs Stad vill framhålla att registerkontroller under pågående anställning för kritiska befattningar kan ha både för- och nackdelar vilka behöver beaktas noggrant i förhållande till annan befintlig lagstiftning. Arbetstagare, till skillnad från arbetsökande, befinner sig i en situation där ett frivilligt avstående från kontroll är svårt att upprätthålla, vilket kan strida mot grundläggande rättigheter som skyddet för privatlivet enligt regeringsformen och Europakonventionen. Göteborgs stad delar också utredningens bedömning om att det är tveksamt om ett giltigt samtycke till löpande kontroller kan ges av en anställd. Det råder ett ojämnt förhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare, vilket kan göra att ett samtycke inte är helt frivilligt. Det finns heller inget stöd för att arbetstagarens lojalitetsplikt skulle innebära att denne måste acceptera löpande kontroller utan tydlig koppling mellan brottsligheten och anställningen. Dessutom finns arbetsrättsliga begränsningar som gör det svårt för arbetsgivare att agera enbart baserat på registerkontroller under pågående anställning, särskilt om brottet inte är relaterat till tjänsten. Det kan dock finnas skäl att överväga löpande kontroller för att skydda verksamheten. En arbetsgivares möjlighet att få information om omständigheter som kan ifrågasätta en arbetstagares lämplighet för sin tjänst skulle kunna utgöra en viktig del av

arbetet för att motverka infiltration och otillbörlig påverkan. I det fall registerkontroller under pågående anställning i framtiden skulle tillämpas vid anställning i kommuner är det avgörande att det sker på ett för den enskilde individen förutsägbart och rättssäkert sätt där riskerna för godtycklighet och diskriminering särskilt beaktas.

I relation till betänkandet från Försvarsdepartementet - Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64) kan Göteborgs Stad konstatera att det finns förslag till lagstiftning som delvis tangerar samma syfte, att stärka kommunens förmåga att upprätthålla ett motståndskraftigt verksamhetsskydd. I grunden är detta positivt. I den kommande hanteringen av lagförslagen vill Göteborgs Stad betona vikten av att belysa hur de två lagförslagen ska samspela, men också hur de relaterar till befintlig lagstiftning exempelvis säkerhetsskyddslagen.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan, enligt yrkande från V, S och MP.

Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som stadsledningskontoret föreslagit (bilaga A) samt avslag på yrkande från V, S och MP.

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Daniel Bernmars yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Axel Darvik (L) och Elisabet Lann (KD) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Daniel Bernmars yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 31 januari 2025 (bilaga B).

Representanterna från D och M antecknade som yttrande en skrivelse från den 4 februari 2025 (bilaga C).

Göteborg den 5 februari 2025
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Justitiedepartementet - Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (DS 2024:24)

Göteborgs Stad ser positivt på förslagen i sin helhet. Registerkontroller kan motverka risken för infiltration i stadens verksamheter men behöver vägas mot det intrång i den personliga integriteten som det innebär. På förhand identifierade befattningar som kontrolleras systematiskt vid rekrytering minskar risken för godtycklighet och potentiell diskriminering i rekryteringsprocessen. Sammanfattningsvis bedöms förslagen leda till en ökad säkerhet och på lång sikt ett stärkt förtroende hos medborgarna genom att minimera riskerna för brott och missförhållanden inom kommunal verksamhet.

Det finns idag flera regelverk som medger registerkontroll som ett led i att skydda vissa särskilt skyddsvärda grupper som till exempel barn. Det skyddsvärde och den utsatthet som gäller barn kan enligt utredningen även göra sig gällande i fråga om äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Den nu föreslagna registerkontrollen bedöms vara en del i att skydda de brukare som kommunen ansvarar för och kan bidra till att upprätthålla allmänhetens och anhörigas förtroende för verksamheten. Göteborgs Stad hade dock gärna sett att registerkontroller kopplat till rekrytering för insatser i hemmet för äldre och personer med funktionsnedsättning hade gjorts obligatoriska, och inte fakultativa som förslaget gör gällande. Det bedöms öka förutsättningen för likvärdiga bedömningar kring lämplighet både mellan olika kommuner och mellan kommunala verksamheter i samma kommun.

Vad gäller förslaget att registerkontroller även ska gälla misstankeregister finns en risk att personer som söker en tjänst och där åtal väckts inte får anställning. Detta med anledning av att det kan vara svårt tidsmässigt för en arbetsgivare att invänta domslut. Att stå åtalad kan i detta hänseende leda till att individen blir utan anställning även om denne senare visas vara oskyldig. En sådan risk för den enskilde sökande får dock anses vara acceptabel. Förslaget minskar avsevärt risken att anställa personer som står åtalade för den typen av brott som kan innebära en direkt fara för brukares säkerhet och/eller för verksamheten. Att enbart efterfråga uppgifter ur belastningsregistret har visat sig vara otillräckligt i rekryteringsprocessen och har lett till att personer som senare dömts för brott som är oförenliga med anställningen fått anställning i Göteborgs Stad.

Göteborgs Stad vill framhålla att förslaget gällande registerkontroller avseende kritiska tjänster kan få indirekta ekonomiska konsekvenser genom att rekryteringsprocesser kan komma att förlängas.

Dels tar själva registerkontrollen hos säkerhetspolisen relativt lång tid att genomföra, dels kan sökanden som erbjuds anställning men som behöver avvakta en längre tids prövning komma att välja anställning hos andra arbetsgivare där samma prövning inte är aktuell. Det kan leda till förseningar i tillsättningar och i vissa fall ökade kostnader för kommunerna, något som i förlängningen kan komma att påverka kommunens förmåga att leverera tjänster effektivt. Göteborgs Stad vill därför särskilt understryka vikten av att staten säkerställer att ett ökande antal ärenden om registerutdrag från säkerhetspolisen inte leder till ökade väntetider för kommunala verksamheter.

Vad gäller kritiska befattningar ser Göteborgs Stad även att det finns en risk att definitionen kan vara något snäv. Konsulter eller anställda vid bemanningsföretag bör kunna omfattas. Många befattningar inom exempelvis socialtjänsten hanterar beslut om bidrag och ersättningar vilket kan utgöra intresse för otillåten påverkan och infiltration. Utifrån utredningens beskrivning av kritiska befattningar är det oklart om sådana befattningar skulle omfattas av registerutdrag.

För att öka kunskapen och likvärdigheten i och mellan kommuner, är det enligt Göteborgs Stads uppfattning önskvärt att relevanta myndigheter för i uppdrag att skapa vägledning och sprida kunskap om otillåten påverkan kopplat till kritiska tjänster i kommunerna. Brottsförebyggande rådet (Brå) har omfattande kunskap och erfarenhet av att arbeta med dessa frågor. Brå har tagit fram flera rapporter om infiltration och otillåten påverkan och har även i uppdrag att studera systemhotande aktörer. De har även fått i uppdrag av regeringen att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet, och ska stärka myndigheternas arbete på området. Brå har också ett pågående regeringsuppdrag tillsammans med Statskontoret att stödja arbetet mot otillåten påverkan i offentlig förvaltning, inklusive kommunerna. Genom att till exempel ge Brå ett sådant uppdrag kan man säkerställa att kommunerna får tillgång till behovsanpassade och praktisknära stödinsatser. Detta skulle bidra till att öka kunskapen och förbättra förmågan att hantera otillåten påverkan i samband med kritiska tjänster.

Göteborgs Stad anser det vara olyckligt att utredningen avstått från att föreslå en ordning med registerkontroller under pågående avställning för kritiska befattningar. En arbetsgivares möjlighet att få information om omständigheter som kan ifrågasätta en arbetstagares lämplighet för sin tjänst skulle kunna utgöra en viktig del av arbetet för att motverka infiltration och otillbörlig påverkan. I och med att inget konkret förslag lämnas är det svårt för lagstiftaren att faktiskt värdera hur behovet i kommunerna ser ut och att kunna ställa olika intressen mot varandra.

I relation till betänkandet från Försvarsdepartementet - Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64) kan Göteborgs Stad konstatera att det finns förslag till lagstiftning som delvis tangerar samma syfte, att stärka kommunens förmåga att upprätthålla ett motståndskraftigt verksamhetskydd. I grunden är detta positivt. I den kommande hanteringen av lagförslagen vill Göteborgs Stad betona vikten av att belysa hur de två lagförslagen ska samspela, men också hur de relaterar till befintlig lagstiftning exempelvis säkerhetsskyddslagen.

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet - Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (DS 2024:24)

Sverigedemokraterna ställer sig oerhört positiva till detta. Registerkontroller av anställda i kritiska befattningar är efterlängtad och syftar till att skydda kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag genom att säkerställa att personer i viktiga positioner inte utgör en säkerhetsrisk. För att en befattning ska anses vara kritisk, krävs att dess funktion kan orsaka betydande skada om den missbrukas.

Kontrollerna omfattar utdrag från belastnings- och misstankeregistret samt Säkerhetspolisens register och kommer på sikt kunna motverka infiltration och inre påverkan på kommunens verksamhet.

Yttrande angående Remiss från Justitiedepartementet – Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (DS 2024:24)

Göteborgs Stads remissvar påtalar det olyckliga i att utredningen valt att inte föreslå en ordning för registerkontroller under pågående anställning för kritiska befattningar. Vi anser att kontinuerliga bakgrundskontroller, oavsett befattning, måste bli en självklar del av reformarbetet kring registerkontroller vid anställning inom kommuner. Dessa kontroller ska vara obligatoriska. Löpande begäran om registerutdrag från arbetstagare är avgörande för att motverka infiltration och otillbörlig påverkan. Sveriges kommuner behöver omgående fler verktyg för att minska risken för infiltration i stadens verksamheter. Moderaterna och Demokraterna förväntar sig att ytterligare initiativ tas på nationell nivå.